

антропомістична традиція пройшла ряд етапів, під час яких філософські ідеї, що містилися у вченнях Лао-цзи та Чжуан-цзи перетворилися на релігійно-філософську систему, яка стала домінуючою у Китаї. Однак наразі даоська традиція відчуває небувалий занепад, пов'язаний із руйнівним впливом на нею, завданним під час «культурної революції» та нещодавнім перериванням лінії передачі патріархів школи Небесних наставників. Водночас, даоська антропомістика досі відіграє значну роль у далекодсхідній, зокрема й китайській культурі.

Список використаних джерел

1. Антология даосской философии / Сост. В. В. Малявин, Б. В. Виноградский. – М.: Комаров и К., 1994. – 446 с.
2. Дао-Дэ-Цзин / Под ред. В. В. Антонова; Худ. М. Штиль. – Одесса: «New Atlanteans», 2008. – 60 с.
3. Чжуан-цзы. Ле-цзы / Пер. с кит., вступ., ст. и примеч. В. В. Малявина. – М.: Мысль, 1995. – 439 с.
4. Лапин А. Э. Даосская йога (китайская даосская алхимия) / А. Э. Лапин. – М.: Саттва, 1993. – 126 с.
5. Ян Хин-шун. Древнекитайский философ Лао-цзы и его учение. – М.–Л.: Изд-во АН СССР в Л-де, 1950. – 160 с.
6. Лукьянов А. Е. Становление философии на Востоке (Древний Китай и Индия). – Издание 2-е, исправленное и дополненное. – М.: ИНСАН, РМФК, 1992. – 208 с.
7. Тай пин цзин («Каноническая книга Великого благоденствия») // Народы Азии и Африки, 1989. – №5. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/I/Taipinzsin/pred.htm>.
8. Лобода Е. Б. Даосизм: история возникновения и развитие / Е. Б. Лобода. – М.: Саттва, 1993. – 196 с.
9. Yao Tao-chung. Ch'iu Ch'u-chl and Chinggis Khan // Harvard Journal of Asiatic Studies. – 1986. – Vol.46. – №1. – P.46–54.
10. О даосской традиции (道家) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://daoia.ru/index/0-2>.

References

1. Antologiya daoskoy filosofii / Sost. V. V. Malyavin, B. V. Vinogradskiy. – M.: Komarov i K., 1994. – 446 s.
2. Dao-De-Tszin / Pod red. V. V. Antonova; Hud. M. Shtil. – Odessa: «New Atlanteans», 2008. – 60 s.
3. Chzhuan-tszyi. Je-tszyi / Per. s kit., vstup., st. i primech. V. V. Malyavina. – M.: Myisl, 1995. – 439 s.
4. Lapin A. E. Daosskaya yoga (kitayskaya daosskaya alhimiya) / A. E. Lapin. – M.: Sattva, 1993. – 126 s.
5. Yan Hin-shun. Drevnekitayskiy filosof Lao-tszyi i ego uchenie. – M.–L.: Izd-vo ANSSSR v L-de, 1950. – 160 s.
6. Lukyanov A. E. Stanovlenie filosofii na Vostoke (Drevniy Kitay i Indiya). – Izdanie 2-e, ispravlennoe i dopolnennoe. – M.: INSAN, RMFK, 1992. – 208 s.
7. Tay pin tszin («Kanonicheskaya kniga Velikogo blagodenstviya») // Narodiy Azii i Afriki, 1989. – №5. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/China/I/Taipinzsin/pred.htm>.
8. Loboda E. B. Daosizm: istoriya vznoknoveniya i razvitie / E. B. Loboda. – M.: Sattva, 1993. – 196 s.
9. Yao Tao-chung. Ch'iu Ch'u-chl and Chinggis Khan // Harvard Journal of Asiatic Studies. – 1986. – Vol.46. – №1. – P.46–54.
10. O daoskoy traditsii (道家) [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://daoia.ru/index/0-2>.

Butko Yu. L., graduate student, Donbas State Pedagogical University (Ukraine, Slavyansk), hm_yulia92@mail.ru

The origin of the Taoist anthropomystical tradition

This article aims to identify origin and nature of the Taoist anthropomystical tradition. In order to accomplish identified goals, the author formulates research tasks as follows: the study of the origin of Taoist anthropomystical tradition; the analysis of development stages of the Taoist anthropomystical tradition; and the examination of modern condition of the Taoist anthropomystical tradition. The given research allows the author to conclude that the Taoist anthropomystical tradition as a religious-philosophic system was formed on the cusp of the Common Era as a synthesis of Lao-Tzu and Chuang-Tzu's teachings, School of Yin-Yang natural philosophic doctrines, the concept of 'spirit' as limiting expression of metamorphosis described in I Ching, shaman and sorcerer beliefs, and idea of 'immortal saints' (Xian). During its development, Taoist anthropomystical tradition went through a number of phases,

which allowed philosophical ideas contained in Lao-Tzu and Chuang-Tzu's teachings to turn into a religious-philosophic system which became the dominant system in China.

Keywords: Taoism, Taoist tradition, the stages of development of Taoism, the origin of Taoism.

Butko Yu. L., аспирантка, Донбасский государственный педагогический университет (Украина, Славянск), hm_yulia92@mail.ru

Генезис даосской антропомистической традиции

Исследовано происхождение и генезис даосской антропомистической традиции. Автор установил, что даосская антропомистическая традиция, как религиозно-философская система сформировалась на рубеже н.э. в результате синтеза учений Лао-цзы и Чжуан-цзы; доктрин натурфилософов Иньян цзя; концепции «духа» как предельного выражения процесса изменений, описанного в «Чжоу и»; верований шаманов и магов; представлений о «бессмертных святых» (сянь, Шэнь сянь). Во время своего развития даосская антропомистическая традиция прошла ряд этапов, во время которых философские идеи, содержащиеся в учениях Лао-цзы и Чжуан-цзы превратились в религиозно-философскую систему, которая стала доминирующей в Китае. Однако ныне даосская традиция испытывает небывалый упадок, связанный с разрушительным влиянием на нее, нанесенным во время «культурной революции» и недавним прерыванием линии передачи патриархов школы Небесных наставников. В то же время, даосская антропомистика продолжает играть значительную роль в дальневосточной, в том числе и китайской культуре.

Ключевые слова: даосизм, даосская традиция, этапы развития даосизма, происхождение даосизма.

***

УДК 378.016:168.522(470+571)(477)

Малежик Д. І., кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії та філософії історії, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), demetrias@i.ua

Хоменко Г. В., студент, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), gleb-khomenko@yandex.ru

ГУМАНІЗАЦІЯ ПОСТРАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ УКРАЇНИ

Висвітлені основні тенденції розвитку культурології як навчальної дисципліни в освітньому просторі вищої школи України. Метою розвідки є обґрунтування теоретико-методологічних особливостей української «науки про культуру», що зародилася у лоні філософського знання. Встановлено, що викладання культурології в університеті відбувається у тісному зв'язку із іншими дисциплінами гуманітарного циклу. На відміну від радянського зразка, сучасна культурологія вивчає не мистецтво чи матеріальний побут, а людину в існуючому соціокультурному середовищі. Доведено, що культурологія є національно забарвленою наукою, яка внаслідок історичних обставин трансформувалася у міждисциплінарну галузь гуманітарного спрямування. Досліджено, що культурологія в Україні набуває ознак власної ідентичності у глобальних масштабах та виявляє тяжіння до західного аналогу – дисципліни антропологічного циклу.

Ключові слова: культурологія, вища освіта, гуманізація, номенклатура, ідеологія.

Посилення гуманізації університетської освіти залишається одним із найбільших пріоритетів на сучасному етапі. Важливу роль у цьому процесі відіграє викладання культурології, яка має на меті вивчення насамперед найбільш загальних особливостей духовної культури різних етносів і націй. Вивчення вказаної дисципліни дозволяє не лише розширити кругозір студентів, але й сприяє розумінню діалогу культур між різними народами та дозволяє виховувати почуття поваги до світових духовних набутоків. Цьому сприятиме процес оновлення змісту культурологічного знання в українських вишах.

Окремі аспекти вивчення проблеми висвітлені в сучасних дослідженнях Є. Більченко, О. Кирилової,

О. Кравченко, Т. Лапіної, О. Ромах [1; 6–9]. Проте, комплексна наукова робота з проблеми гуманізації змісту сучасної культурологічної освіти відсутня, що посилює актуальність нашої розвідки.

Метою статті є вивчення процесу гуманізації у викладанні культурології у вищих навчальних закладах України на підставі аналізу її теоретико–методологічних засад.

Впровадження культурології в освітньо–науковий простір України сягає витоків радянської доби. В результаті процесу гуманітаризації протягом 80 років ХХ століття «наука про культуру» знайшла місце в переліку дисциплін вищої школи. В академічному середовищі цьому насамперед сприяли наукові пошуки вірменського вченого Е. С. Маркаряна у 1960–1970–х роках та інших представників радянської школи [10].

Наразі є зрозумілим, що тогочасна культурологія відігравала ознаку номенклатурної дисципліни та була спрямована на підтримку радянського монополізованого соціокультурного ладу. Урядове призначення культурології до сьогодні ускладнює визначення її дисциплінарних меж. Суттєвою проблемою на той час стала невідповідність кадрового складу викладачів марксистсько–ленінського зразка, що пояснюється відсутністю чіткої області для досліджень. Відтак, до викладання культурології долучалися кафедри з історії КПСС, наукового комунізму, наукового атеїзму, соціалістичної економіки та інших підпорядкованих напрямів тогочасної науки [4, с. 29].

Стандарт культурології, як запозичений російський продукт, сформувався під впливом марксистської філософії, оскільки першими «культурологами» були філософи. З іншого боку, спостерігались істотні впливи історичної науки, оскільки дотримання хронології викладу подій та соціокультурних явищ потребувало від викладача наявності комплексних знань у цій науковій галузі. Можна припустити, що якби статус перших «культурологів» отримали філософи або психологи, стандарт цієї дисципліни був би відмінним від наявного в наш час.

Через фрагментарний характер викладання культурології у ХХ столітті, її розділи опинились роздробленими між різними дисциплінами. На сьогодні структурні елементи цієї науки потребують комплексної інтеграції у єдину концепцію викладання. З іншого боку, міждисциплінарний характер культурології дозволяє запозичувати окремі розділи із соціології, філософії та антропології – наук, зміст яких побудований навколо осмислення проблеми суспільства та людини. У лоні культури та через її артефакти може відбуватися знайомство із світовою системою цінностей та смислів без обмеження одноманітною дисциплінарною площиною.

Залучення культурології до переліку обов'язкових дисциплін, що викладаються в університетах України стимулює до розгляду цієї області гуманітарного знання крізь призму історичної ретроспективи. Незважаючи на зародження культурології в радянському освітньому просторі, її сучасний аналог перебуває на роздоріжжі між західними та східними впливами. Варто відзначити, що українська культурологія за великим рахунком лишилася незапаямованою від ідеологічного клейма вітчизняної гуманітарної традиції.

Впродовж декількох років пострадянської доби культурологія перебувала в стані стагнації. Про це свідчить факт її оформлення в якості обов'язкової наукової дисципліни вищої школи лише в 2003 році. Якщо в Росії освітній стандарт культурології було розроблено в 1993 році, в Україні він відсутній і до сьогодні. Всупереч цьому у 2000 роках в Україні почали масово відкриватися кафедри та факультети з підготовки майбутніх культурологів. Перші з них були сформовані у вишах Києва, Львові, Одесі та Харкова. Культурологію як обов'язкову дисципліну нормативно було впроваджено в українську освіту у 2003 році. До цього ж існував її своєрідний аналог, а саме – «Українська та зарубіжна культура» [7, с. 14].

Говорячи про науковий потенціал цієї галузі наукового знання, з 2007 за рішенням Кабінету Міністрів України створено Інститут культурології на чолі з Юрієм Богуцьким при Національній академії мистецтв України. Одним із завдань цього державного підрозділу стала інтеграція української культури у світовий загальнокультурний вимір. В 2008 року завдяки колективним зусиллям Інституту культурології почав видаватися один з перших вузькоспеціалізованих журналів під назвою «Культурологічна думка» [5].

На відміну від російської, українська культурологія не претендувала на принципову альтернативність до традиційних наукових підходів у визначенні стратегії дослідження культури. Водночас, більшість навчальних посібників України з культурологічних дисциплін є схожими на російські аналоги. Це пояснюється перш за все тотожними історичними обставинами. Серед фундаторів української культурології виділяють М. Поповича, С. Кримського, В. Андрущенка, В. Овсійчука, Ю. Богуцького, В. Горського, Ю. Бистрицького, Ю. Павленка, В. Шейка та інших [3]. Більшість з них є перш за все відомими філософами, політиками та мистецтвознавцями.

Окрім перелічених осіб, свою філософську інтерпретацію культурного коду України надає О. Забужко. Широке коло культурологічних питань порушує В. Скуратівський у своїх монографіях та есе. Соціологічні аспекти культурології цікавлять Є. Головаху та Ю. Сасенка. У літературознавстві потужний культурологічний потенціал несуть праці академіка Д. В. Затонського, члена–кореспондента НАН України Д. С. Наливайка, представника української діаспори в США Г. Грабовича [3].

Впродовж чверті століття з часу проголошення незалежності в Україні продовжує існувати радянська концепція визначення винятковості власної інтелектуальної традиції задля збільшення символічного капіталу держави. Досить часто попередниками культурології визначають Т. Шевченка, Г. Сковороду, М. Костомарова, П. Куліша та інших відомих письменників. Подібні обґрунтування несуть в собі загрозу ототожнення культурології з іншою науковою дисципліною вітчизняного зразка – «суспільствознавством» [8, с. 40].

На сьогодні розрізняють декілька підходів у розумінні культурології – спеціальний та популярний. Прихильники ставлення до культурології як до наукової системи знань доводять, що, на відміну від філософії культури, вона є емпіричною наукою і має посісти місце поруч із соціологією, історією, психологією. Водночас, вона не є тотожною до західноєвропейських та американських наук про культуру, зокрема Culture studies, проте

може розглядатись в якості органічного продовження сформованих нею концепцій.

Колишній міністр освіти України І. Вакарчук – один з небагатьох представників політичних сил, який переосмислив значення культурології та наполягав на її важливості в навчальному процесі. Він запропонував замінити у вищих навчальних закладах курс «Історія України» дисципліною більш фундаментального характеру – «Історією української культури». Поняття «культура», на його думку, не обмежується мистецькою діяльністю чи літературною творчістю, а підкреслює весь спосіб життя української спільноти, включно з релігійною, науковими, політичними та військовими властивостями народу [7, с. 15].

Якщо шляхи наукової адаптації культурології в Росії та Україні виявились дещо відмінними, то сприйняття її як освітнього проекту та логіка побудови початкових посібників є доволі солідарною в обох країнах. Більшість з них за змістовним наповненням складають блоковий підхід викладання: поділяються на теорію та історію культури. Саме така послідовність була вибудована в гуманітарному знанні радянської доби.

Прикладом посібників, що були сформовані на основі базового підходу є «Культурологія» Т. Б. Гриценка, С. П. Гриценка та А. Ю. Кондратюка, «Культурологія: теорія та історія культури» за ред. І. І. Тюрменко, О. Д. Горбула. Спільною їх особливістю є мінімальний філософський акцент, яким жертвують фахівці заради дотримання хронології та орієнтації на мистецькі течії. Слід зазначити, що на відміну від російських авторів, які виокремлювали російський вектор розвитку науки про культуру, українські вчені намагались дотримуватися цілісного контексту.

Дедалі більше українських посібників з культурології, що моделюються на сучасний лад, відображають західний вектор спрямування. Прикладом цього є праці Н. Я. Горбача та С. А. Подольської, які надають перевагу проблемному підходу в конструюванні змісту посібника. Згадки про радянську теорію культури майже зникають, посилено культивуються західні моделі культурологічного знання. Звернення до знакових особистостей культурної антропології та соціології культури стає настільки ж звичним, як і свого часу – до імен класиків марксизму-ленінізму.

Український літературознавець та публіцист І. Дзюба доводить, що саме культурологія в українському науковому дискурсі має дати усвідомлення себе як нації. На його думку, варто уникнути тотального зречення культури радянської доби, застосовуючи вибіркового підхід та переосмислюючи досвід минулого на майбутнє [3].

Розвиток сучасних технологій надає якісно нові можливості для викладання культурології. Відтак, вивчення дисципліни може відбуватися дистанційно, поза аудиторною програмою за допомогою Інтернет–ресурсів, які будуть наповнені відповідним контентом: конспектами лекцій, презентацій та мультимедійними матеріалами. Однак, ще занадто рано стверджувати про досконалість подібної методики. Не секрет, що систематизація знань найкраще відбувається за традиційною системою проведення лекцій та семінарів. Можливості ж Інтернету варто використати для поширення лекційних курсів між студентами різних університетів шляхом їх завантаження

на веб–ресурси. Ця практика активно використовується в більшості вишів Західної Європи.

Велика надія покладена на майбутніх культурологів, які наразі навчаються у вищих навчальних закладах із переліком новітніх фахових дисциплін. Різномановна підготовка фахівців у галузі культурології здійснюється біля двадцятьма університетами України, серед яких найбільш популярними серед студентів є Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Львівський національний університет ім. І. Франка, Харківський національний університет ім. В. Каразіна, Національний університет «Києво–Могилянська академія», Одеський національний університет ім. І. Мечникова, Київський національний університет культури і мистецтв, Національний університет «Острозька академія» тощо [11]. В останньому виші, до речі, існує традиція щорічно відзначати День культуролога [2].

Окрім цього, культурологія як непрофільна дисципліна вивчається у більшості провідних вищих шкіл України. Кожен з них враховує міждисциплінарний характер культурології, що подекуди стає на цілісній заваді міжвузівській комунікації в Україні. Культурологія філософського спрямування має іншу складову, ніж мистецтвознавча. Найбільшої популярності в університетах набуває розподіл студентів спеціальності «Культурологія» на теоретиків та менеджерів, що дозволяє дотримуватись різноманіття в програмах навчальних дисциплін. Це, безумовно, є позитивною тенденцією, адже отримання навичок проведення екскурсій та роботи в туристичних фірмах навряд чи виправдовує ознайомлення із працями провідних мислителів у різних галузях гуманітарного знання.

Більше того, сучасна модифікація культурології зазнає суттєвих трансформацій. Її популярність у вищій школі України пояснюється наявністю унікальної складової – екзистенціально–рефлексивної форми пізнання. Процес викладання культурології полягає не лише у наданні багажу знань, як це прийнято в більшості гуманітарних дисциплін, але й в актуалізації самосвідомості особистості. Культурологія оперує не тільки певними відомостями, знання яких на практиці можуть виявитися незатребуваними, але й формує соціальну ідентичність студента у громадянському, національному та культурному вимірах.

Український стандарт культурології потребує переосмислення в контексті сучасної проєвропейської політики держави та його зіставлення із поширеними західними аналогами. Успішна переорієнтація цінностей може відбуватися за умови викладання гуманітарних дисциплін, які не лише звертаються до артефактів минулого, але й пояснюють значущість їх впливів на свідомість особистості. Викладання загальногуманітарного курсу культурології у вишах надасть змогу виховувати молоде покоління та формувати в нього необхідні ціннісні орієнтири, які стануть рушійною силою розвитку нації.

Таким чином, культурологія в Україні є однією з найменш заангажованих дисциплін та має необхідний потенціал для визнання її як міждисциплінарної галузі гуманітарного знання. Відсутність відокремленого проблемного поля внаслідок історичних обставин та, відповідно, вузькоспеціалізованих фахівців потребує

адекватного вирішення через підготовку спеціалістів сучасного зразка в провідних університетах педагогічного та гуманітарного спрямування.

Список використаних джерел

1. Більченко Є. В. Культурологічна парадигма соціогуманітарного знання як мікромодель міждисциплінарної комунікації: проблема предмета і методу [Електронний ресурс] / Є. В. Більченко. – Режим доступу: <http://www.pgk.npu.edu.ua/index.php/1/26-1>.
2. День культуролога в Острозькій академії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oa.edu.ua/info/news/2012/03-29-2>
3. Дзюба І. М. Дещо про культурологію в Україні. Радіо Свобода [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1505807.html>
4. Едошина І. А. Культурология как специфическая область гуманитарного знания (к проблеме категориального аппарата) / И. А. Едошина // Рождение культурологии в России: сборник научных трудов / под ред. В. П. Океанского. – М.: Директ–Медиа, 2014. – 589 с.
5. Інститут культурології Національної академії мистецтв України. Об Інституті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icr.kiev.ua/ru/>
6. Кирилова О. Українська культурологія у східно-західних контекстах / О. Кирилова // Критика. – 2011. – №7/8. – С.29–35.
7. Кравченко О. В. Наукова культурологія в Україні / О. В. Кравченко // Культура України. – 2013. – Вип.41. – С.13–21.
8. Кравченко О. В. Теоретична реплікація культурології у вітчизняному освітньому дискурсі / О. В. Кравченко // Культура України. – 2010. – Вип.30. – С.38–47.
9. Лапіна Т. С. Культура в гуманізації цивілізації [Електронний ресурс] / Т. С. Лапіна, О. В. Ромах // Аналітика культурології. – 2007. – №7. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/kultura-v-gumanizatsii-tsivilizatsii>.
10. Маркарян Э. С. Очерки теории культуры / Э. С. Маркарян. – Ереван: Изд-во АН Армянской ССР, 1969. – 228 с.; Его же. О генезисе человеческой деятельности и культуры / Э. С. Маркарян. – Ереван: Изд-во АН Армянской ССР, 1973. – 147 с.
11. Справочник «Вузы Украины» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-113-0.html>.

References

1. Bilchenko Ye. V. Culturologichna paradygma sociohumanitarnoho znannia yak mikromodel mizhdystyplinarnoyi komunikatsii: problema predmeta i metodu [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pgk.npu.edu.ua/index.php/1/26-1>.
2. Den' kul'torologa v Ostroz'kii akademii [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.oa.edu.ua/info/news/2012/03-29-2>.
3. Dziuba I. M. Deshcho pro kul'turologiiu v Ukraini. Radio Svoboda [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1505807.html>.
4. Edoshina I. A. Kul'turologiya kak spetsificheskaya oblast' gumanitarnogo znaniya. // Rozhdenie kulturologii v Rosii: sbornik nauchnykh trudov. – M.: Direct–Media, 2014. – 589 s.
5. Institut kul'turologii Natsional'noy akademii iskusstv Ukrainy. Ob Institute [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupa: <http://www.icr.kiev.ua/ru/>
6. Kyrylova O. Ukrayins'ka kul'turologiya u skhidno-zakhidnykh kontekstakh / O. Kyrylova // Krytyka. – 2011. – №7/8. – S.29–35.
7. Kravchenko O. V. Naukova kul'turologiya v Ukraini // Kul'tura Ukrainy. – 2013. – Vyp.41. – S.13–21.
8. Kravchenko O. V. Teoretychna replikatsiya kul'turologiyi u vitchyznyanomu osvith'omu dyskursi // Kul'tura Ukrainy. – 2010. – Vyp.30. – S.38–47.
9. Lapina T. S. Kultura v humanizatsii civilizatsii [Elektronnyj resurs] / T. S. Lapina, O. V. Romakh // Analitika kulturologii. – 2007. – №7. – Rezhim dostupa: <http://cyberleninka.ru/article/n/kultura-v-gumanizatsii-tsivilizatsii>.
10. Markarian E. S. Ocherki istorii kultury. – Yerevan: Izd-vo AN Armianskoy SSR, 1969. – 228 s.; Ego zhe. O genезисе chelovecheskoj deyatelnosti i kultury / E. S. Markarian. – Yerevan: Izd-vo AN Armianskoy SSR, 1973. – 147 s.
11. Spravochnik «Vuzы Ukrainy» [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupa: <http://ru.osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-113-0.html>.

Malezhyk D. I., Ph.D. (Historical Sciences), assistant professor of National Dragomanov Pedagogical University (Ukraine, Kyiv), demetrius@i.ua

Khomenko H. V., student at National Dragomanov Pedagogical University (Ukraine, Kyiv), gleb-khomenko@yandex.ru

The humanization of post-soviet cultural studies at higher schools in Ukraine

The main trends of Cultural studies development as a subject in the educational space of Ukraine are described. The purpose of the research is to compare theoretical methods/features of Ukrainian «Cultural studies», which originated from philosophical knowledge. It has been pointed out, that Cultural studies at higher schools are taught in a close connection with other humanities. In contrast to the Soviet model, modern Cultural studies draw attention not to an art or material life, but to the person in the socio-cultural environment. It has been proved, that Cultural studies have evident national tint, which due to the historical circumstances had been transformed to the interdisciplinary field of humanities. It has been examined, that Ukrainian Cultural studies got signs of own identity at global scale and showed an attraction to the western analog, viz anthropological subjects.

Keywords: cultural studies, higher education, humanization, nomenclature, ideology.

Малежик Д. І., кандидат історических наук, старший преподаватель, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), demetrius@i.ua

Хоменко Г. В., студент, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), gleb-khomenko@yandex.ru

Гуманізація постсовєтської культурології в вищій школі України

Освещены основные тенденции развития культурологии как учебной дисциплины в образовательном пространстве высшей школы Украины. Целью данной статьи является обоснование теоретико-методологических особенностей украинской «науки о культуре», зародившейся в сфере философского знания. Установлено, что преподавание культурологии в университете происходит в тесной связи с другими дисциплинами гуманитарного цикла. В отличие от советского образца, современная культурология изучает не искусство или материальный быт, а человека в существующей социокультурной среде. Доказано, что культурология является национально окрашенной наукой, которая в силу исторических обстоятельств трансформировалась в междисциплинарную отрасль гуманитарного направления. Исследовано, что культурология в Украине приобретает признаки собственной идентичности в глобальных масштабах и тяготеет к западному аналогу – дисциплинам антропологического цикла.

Ключевые слова: культурология, высшее образование, гуманизация, номенклатура, идеология.

* * *

УДК 101.8+37.011.32+364.446

Кірик Т. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський медичний університет
Української асоціації народної медицини
(Україна, Київ), kirik@ukr.net

РІЗНОМАНІТНІСТЬ ВПЛИВІВ НА ВИХОВНУ РОБОТУ ЗІ СТУДЕНТАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Здійснено порівняння державної освітньої політики і практики вищої школи в Європейському Союзі, Росії та Україні, вказано на відмінні у ключових поняттях. Росія обрала шлях тоталітаризму й пропагує «патріотизм», Європа – демократію і єдність. У сфері освіти України головним є словосполучення «формування особистості». В сучасних умовах ми пропонуємо підтримку декларацій і дій неогуманістів Заходу, активізацію вивчення англійської мови, участь в головних європейських проектах і створення у наших ВНЗ студентських груп опору російській інформаційній агресії.

Ключові слова: національна освітня доктрина, європейський освітній простір, європейська інтеграція, європейська свідомість, криза цивілізації, неогуманізм-XXI, опір інформаційній агресії.

В Україні та у більшості держав світу з розвиненими системами освіти домінуючий вплив на стратегію їх змін належать державним органам демократичного, тоталітарного чи проміжного характеру. Дослідження цієї теми відзначається перманентною актуальністю через